

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА

ПОСЕБНИ ПРОТОКОЛ
О ПОСТУПАЊУ
ПОЛИЦИЈСКИХ СЛУЖБЕНИКА
У ЗАШТИТИ МАЛОЛЕТНИХ ЛИЦА
ОД ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА

Београд, 2006.

Република Србија
МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА
КАБИНЕТ МИНИСТРА
Датум: 11.10.2006. године
Београд, Кнеза Милоша 101

У складу са обавезама које произилазе из Националног плана акције за децу, стратешког документа Владе Републике Србије, у коме се дефинише општа политика државе према деци и младима за период до 2015. године, као и основним принципима и смерницама из Општег протокола за заштиту деце од злостављања и занемаривања, доноси се Посебни протокол о поступању полицијских службеника у заштити малолетних лица од злостављања и занемаривања.

Усвајањем овог документа, Министарство унутрашњих послова даје свој допринос у процесу заштите наведене популације од злостављања и занемаривања.

Посебни протокол прихвата малолетна лица као грађане са правом на заштиту коју обезбеђује кривично, прекршајно и породично законодавство, у оквиру дужности и одговорности полиције да истражује случајеве злостављања и занемаривања малолетних лица.

Посебни протокол је обавезујући за све полицијске службенике Министарства унутрашњих послова Републике Србије и представља инструмент који ће обезбедити професионално, етично и на закону засновано поступање службеника полиције у процесу заштите малолетних лица од злостављања и занемаривања.

МИНИСТАР

Драган Јочић

ПОСЕБНИ ПРОТОКОЛ
о поступању полицијских службеника
у заштити малолетних лица од злостављања и занемаривања

I. УВОД

Сви облици насиља, злостављања, злоупотреба или занемаривања деце, којима се угрожавају или нарушавају физички, психички и морални интегритет личности детета, представљају повреду једног од основних права детета садржаних у Конвенцији Уједињених нација о правима детета (у даљем тексту: Конвенција), а то је право на живот, опстанак и развој.

Доношењем Закона о ратификацији Конвенције Уједињених нација о правима детета („Службени лист СФРЈ Међународни уговори”, бр. 15/90 и („Службени лист СРЈ Међународни уговори”, бр. 4/96 и 2/97), држава се обавезала да ће предузети мере за спречавање злостављања и занемаривања деце као и обезбеђивање заштите деце од свих облика насиља у породици, институцијама и широј друштвеној средини.

Одредбе Конвенције односе се на заштиту детета од:

- физичког и менталног насиља, злоупотребе, занемаривања и експлоатације (члан 19.);
- економског искоришћавања и обављања сваког посла који би могао да буде опасан или штетан по здравље, физички, душевни, морални или друштвени развој детета (члан 32.);
- свих облика сексуалног искоришћавања и злостављања (члан 34.);
- отмице, продаје или трговине децом (члан 35.);
- свих других облика искоришћавања штетних по било који вид дететове добробити (члан 36.);
- нехуманих и понижавајућих поступака и кажњавања (члан 37.).

Одредбом члана 39. Конвенције, одређена је обавеза државе да обезбеди мере за подстицање физичког и психичког опоравка детета, жртве насиља, и његову социјалну реинтеграцију.

Влада Републике Србије, 12.02.2004. године, усвојила је Национални план акције за децу - стратешки документ којим се дефинише општа политика државе према деци, за период до 2015. године. Овим акционим планом су дефинисани и специфични циљеви, међу којима и успостављање ефикасне, оперативне, мултиресорске мреже за заштиту деце од злостављања, занемаривања, искоришћавања и насиља. Ради реализације наведеног циља,

израђен је Општи протокол за заштиту деце од злостављања и занемаривања (у даљем тексту: Општи протокол).

Са циљем обезбеђивања несметане и што ефикасније међуресорске сарадње, у складу са Националним планом акције за децу, као и са основним принципима и смерницама из Општег протокола, доноси се овај **Посебни протокол о поступању полицијских службеника у заштити малолетних лица од злостављања и занемаривања** (у даљем тексту: Посебни протокол).

Посебни протокол прихвата дефиницију детета у складу са Конвенцијом, која обухвата појам малолетног лица (дете и малолетник) сагласно одредбама чл. 112. Кривичног законика и одредбама чл. 2. и чл. 3. Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица. Овај Посебни протокол прихвата малолетна лица као грађане са правом на заштиту коју обезбеђује кривично, прекршајно и породично законодавство, у оквиру дужности и одговорности полиције да истражује случајеве злостављања и занемаривања малолетних лица.

Посебним протоколом уређују се процедуре при поступању полицијских службеника Министарства унутрашњих послова Републике Србије према малолетним лицима (како их дефинишу Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, Законик о кривичном поступку, Закон о прекршајима, Закон о полицији и други законски и подзаконски акти), као учиниоцима, очевицима/сведоцима или оштећенима кривичним делима и прекршајима. Посебни протокол је намењен свим организационим јединицама Министарства унутрашњих послова Републике Србије. Такође, Посебни протокол пружа оквир за добру праксу и води ка унапређењу стандарда заштите права малолетних лица уважавајући међународне норме и стандарде.

Посебни протокол је сачињен у складу са одредбама Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, Упутства о полицијској етици и начину обављања послова полиције, Европског кодекса полицијске етике – Препорукама (2001)¹⁰ Комитета министара Савета Европе.

Посебни протокол је обавезујући за све полицијске службенике Министарства унутрашњих послова Републике Србије (у даљем тексту: овлашћена службена лица).

II. ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ И ЦИЉЕВИ ПОСЕБНОГ ПРОТОКОЛА

II.1. Основни принципи Посебног протокола

Посебни протокол је сачињен тако да поштује основне принципе из којих проистичу сви чланови Конвенције, који су уграђени у Национални план акције за децу и Општи протокол:

- недискриминација,
- најбољи интерес детета,
- право на живот, опстанак и развој,
- партиципација деце.

Посебни протокол се односи на сва малолетна лица, без дискриминације, односно без обзира на породични статус, етничко порекло, кривичноправни

статус и било које друге социјалне или индивидуалне карактеристике (расу, боју коже, пол, језик, вероисповест, националност, менталне, физичке или друге специфичности малолетног лица) и његове породице или члана породице.

Посебним протоколом обезбеђује се заштита интегритета и најбољег интереса малолетних лица, приоритетно у односу на интересе родитеља, усвојоца, староца, установе или заједнице.

Партиципација малолетних лица обезбеђује се пружањем свих потребних обавештења, могућности изражавања сопственог мишљења у свим поступцима (административним и судским) који их се тичу, на начин који одговара узрасту малолетних лица и разумевању ситуације у којој се налазе.

II.2. Циљеви Посебног протокола

Основни циљеви Посебног протокола су:

- унапређење добробити малолетних лица кроз спречавање злостављања и занемаривања;
- обезбеђивање да сви предузети поступци, мере, радње, активности и донете одлуке, током претходне истраге, кривичног или прекршајног поступка, као и процеса заштите, буду у најбољем интересу малолетних лица;
- обезбеђивање стручне и ефикасне помоћи из домена унутрашњих послова осталим чиниоцима у процесу заштите малолетних лица од злостављања и занемаривања;
- унапређење процеса рада овлашћених службених лица, у циљу хитног и хуманог поступања према малолетним лицима;
- остваривање циљева и смерница Националног плана акције за децу и Општег протокола за заштиту деце од злостављања и занемаривања;
- развијање Националне стратегије за заштиту деце од свих облика злостављања, занемаривања, искоришћавања и насиља.

Специфични циљеви Посебног протокола су:

- информисање овлашћених службених лица, јавности и малолетних лица, како поступати у случају сумње да је малолетно лице жртва злостављања и занемаривања или то може постати;
- успостављање ефикасне и јединствене процедуре, која ће осигурати постојање брзог и координираног поступка који штити малолетна лица од даље виктимизације и обезбеђује им одговарајућу помоћ;
- остваривање јединственог система информисања између организационих јединица Министарства унутрашњих послова, као и између организационих јединица овог Министарства и осталих служби и агенција укључених у процес заштите.

II.3. Сврха Посебног протокола

Сврха Посебног протокола је да овлашћеним службеним лицима пружи смернице како да поступају у случајевима злостављања и занемаривања малолетних лица.

Користећи основне смернице Општег протокола за заштиту деце од злостављања и занемаривања, овај Посебни протокол је фокусиран на специфичне мере и радње овлашћених службених лица у поступку према малолетним лицима жртвама злостављања и занемаривања, као и ситуацијама када се примењују полицијска овлашћења у односу на лица која се појављују у својству осумњичених, оштећених или очевидаца/сведока извршења других кривичних дела и прекршаја.

Способност за адекватно реаговање овлашћених службених лица подразумева:

- обученост за поступање у ситуацијама злостављања и занемаривања малолетних лица (основна едукација и перманентно стручно усавршавање);
- јасан, недискриминативан став овлашћених службених лица према проблему злостављања и занемаривања малолетних лица;
- примену процедура за превенцију и сузбијање злостављања и занемаривања малолетних лица и њихову заштиту, дефинисаних у даљем тексту овог Протокола;
- редовно праћење и процену ефеката предузетих мера, радњи и активности;
- сталну координирану размену информација са другим службама и агенцијама укљученим у процес заштите.

II.4. Едукација овлашћених службених лица за примену Посебног протокола

Едукација овлашћених службених лица за примену Посебног протокола се спроводи у циљу развоја и одржавања специфичне компетенције службеника полиције, односно оспособљавања за адекватно разумевање појаве, поступање и вођење процеса спречавања и заштите малолетних лица од злостављања и занемаривања.

Едукација ће бити континуирана и спровођена према следећим нивоима:

- **основна едукација** обухвата сва овлашћена службена лица у циљу стицања минимума знања и вештина неопходних за превенцију, препознавање, процену и реаговање на појаву злостављања и занемаривања малолетних лица, у складу са начелима и процедурама дефинисаним Општим и Посебним протоколом.
- **виши ниво едукације** обухвата овлашћена службена лица која су стекла посебна знања из области права детета, преступништва младих и кривичноправне заштите малолетних лица, а која поступају према малолетним лицима осумњиченима, оштећенима или

очевницима/сведоцима извршења кривичног дела, у сврху обезбеђења детаљног познавања поступка у оквиру процеса заштите малолетних лица, укључујући и остала знања и вештине потребне за ефикасну и адекватну превенцију и сузбијање злостављања и занемаривања малолетних лица.

III. ДЕФИНИЦИЈА ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА МАЛОЛЕТНИХ ЛИЦА

Дефиниције злостављања и занемаривања малолетних лица садржане у Посебном протоколу, проистичу из Општег протокола, и у складу су са дефиницијама усвојеним на Консултацији о спречавању злоупотребе деце у Светској здравственој организацији у Женеви, 1999. године, које је прихватило и Међународно удружење за превенцију злоупотребе и занемаривања деце (ISPCAN) у документу Интерсекторски приступ злостављања деце (2003).

III.1. Општа дефиниција злоупотребе малолетних лица

Злоупотреба или злостављање малолетних лица обухвата све облике физичког и/или емоционалног злостављања, сексуалну злоупотребу, занемаривање или немаран поступак, као и комерцијалну или другу експлоатацију, што доводи до стварног или потенцијалног нарушавања здравља малолетних лица, њиховог преживљавања, развоја или достојанства у оквиру односа који укључује одговорност, поверење или моћ (СЗО, 1999).

III.2. Физичко злостављање

Физичко злостављање малолетних лица је оно које доводи до стварног или потенцијалног физичког повређивања малолетних лица, услед чињења или нечињења, за које се разумно може сматрати да спада у домен контроле од стране родитеља или особе која је у положају да има одговорност, моћ или поверење у односу на малолетно лице, при чему треба правити разлику између злостављања и ненамерне озледе, односно физичких знакова и симптома који подражавају намерно озлеђивање, али су, у ствари, последица или су потпомогнути органским стањима од којих малолетно лице пати. Акти злостављања могу бити једнократни или више пута понављани.

Примери физичког злостављања су: ударање, шутирање, трешење, дављење, бацање, тровање, паљење, посипање врућом водом или излагање малолетног лица деловању вреле паре, и сл. У физичко злостављање спада и намерно изазивање симптома болести код малолетних лица од стране родитеља, усвојоца, стараоца или друге одрасле особе која је одговорна за малолетно лице (тзв. *Munchausen syndrome by proxy*).

III.3. Сексуална злоупотреба

Сексуална злоупотреба малолетних лица подразумева укључивање ових лица у сексуалну активност коју она не схватају у потпуности, са којом нису сагласна или за коју нису развојно дорасла и нису у стању да се са њом сагласе, или ону којом се крше закони или социјални табуи друштва.

Сексуална злоупотреба малолетних лица испољава се као активност између ових лица и одрасле особе или другог малолетног лица које се, због свог узраста или развоја, налази у положају који му даје одговорност, поверење или моћ, где активност има за циљ да пружи уживање или задовољи потребе друге особе.

Сексуалном злоупотребом малолетних лица сматра се и:

- навођење или приморавање малолетних лица на учешће у сексуалним активностима, било да се ради о контактним (нпр. сексуални однос, сексуално додиривање, и сл.) или неконтактним активностима (нпр. излагање погледу, егзибиционизам и сл.);
- експлоататорско коришћење малолетних лица за проституцију, порнографију или друге незаконите сексуалне радње.

Не сматра се сексуалном злоупотребом понашање у виду истраживања сопственог тела, које одговара узрасту малолетног лица када се, посебно код адолесцената, истражује сопствено тело и сексуалност, које не подразумева активности између малолетног лица и одрасле особе.

III.4. Емоционална злоупотреба

Емоционална злоупотреба обухвата пропуштање да се обезбеди развојно прикладна, подржавајућа средина, укључујући и доступност примарне фигуре/фигуре привржености, како би малолетна лица могла развити стабилне емоционалне и социјалне способности које одговарају њиховим личним потенцијалима. Емоционална злоупотреба обухвата и поступке којима се врши омаловажавање, оцрњивање, окривљавање без разлога, којима се прети, застрашује, ограничава кретање малолетних лица, врши дискриминација, исмејава или се упражњавају други облици нефизичког, непријатељског или одбацујућег поступања.

Емоционална злоупотреба подразумева везу између примарног пружаоца или пружалаца и малолетног лица, у којој се овом лицу наноси стварна штета, односно која може потенцијално бити штетна по њега. Ово обухвата развојно неприкладне, недовољне или недоследне односе са малолетним лицима и укључује: излагање збуњујућим или трауматским догађајима и околностима (нпр. породичног насиља), употребу ових лица за испуњавање психолошких потреба пружаоца неге, активно „поткупљивање”, као и пропуштање да се унапређује њихова социјална адаптација (укључујући изолацију).

III. 5. Занемаривање и немарно поступање

Занемаривање представља пропуштање пружаоца неге – родитеља, усвојиоца или стараоца, односно друге особе која је преузела родитељску одговорност или обавезу да се негује малолетно лице чак и током краћег времена (нпр. бекситер), да обезбеди његов развој у свим областима: здравља, образовања, емоционалног развоја, исхране, смештаја и безбедних животних услова а у оквиру разумно расположивих средстава породице или пружаоца неге, што изазива, или може, са великом вероватноћом, нарушити здравље

малолетног лица или физички, ментални, духовни, морални или друштвени развој. Ово обухвата и пропусти у обављању правилног надзора и заштите малолетних лица од повређивања у оноликој мери у којој је то изводљиво.

III. 6. Експлоатација

Комерцијална или друга врста експлоатације малолетних лица односи се на коришћење ових лица за рад или за друге активности, а у корист других особа. Ово обухвата рад и проституцију малолетних лица, киднаповање и/или продају у сврхе радне или сексуалне експлоатације, експлоататорско коришћење за порнографске представе и материјале, и др. Ове активности имају за последицу нарушавање физичког или менталног здравља, образовања, као и моралног, социјалног и емоционалног развоја малолетних лица.

IV. ПРОЦЕС ЗАШТИТЕ МАЛОЛЕТНИХ ЛИЦА

У процесу заштите малолетних лица од злостављања и занемаривања, учествују установе и појединци из различитих система (здравство, образовање, социјална заштита, полиција, правосуђе, невладин сектор и др.), сваки од њих у оквиру својих надлежности. Сарадњу са другим субјектима у процесу заштите малолетних лица полиција остварује у складу са чланом 6. Закона о полицији.

Да би се постигла ефикасна заштита и унапређење добробити малолетних лица, потребно је да међу њима постоји добра сарадња и јасно дефинисане улоге, у складу са одредбама Општег протокола, које се односе на ову област.

Улога координатора у овом процесу је на Центру за социјални рад (у даљем тексту: орган старатељства), у складу са његовом друштвеном функцијом – основне службе за заштиту малолетних лица, која истовремено врши и послове органа старатељства.

У оквиру процеса заштите малолетних лица, посебна пажња обратиће се на:

1. препознавање случајева злостављања и/или занемаривања;
2. поштовање процедура за поступање по пријему пријаве или откривању злостављања и/или занемаривања;
3. процену ризика, стања и потреба, нарочито у случајевима интервенције патроле полиције по пријави грађана;
4. координиране активности са осталим чиниоцима процеса у смеру пружања услуга и спровођења мера за заштиту малолетних лица.

Сви државни органи, органи територијалне аутономије или органи локалне самоуправе, јавна предузћа и установе дужни су да пријаве кривична дела за која се гоњење предузима по службеној дужности, о којима су

обавештени или за које сазнају на други начин (члан 253. став 1. Законика о кривичном поступку).

Кривична пријава се подноси надлежном јавном тужиоцу (јавном тужиоцу који је стекао посебна знања из области права детета и кривичноправне заштите малолетних лица). Обавезу пријављивања од почетка примене Законика о кривичном поступку стичу и физичка и правна лица која се баве образовањем и васпитањем малолетних лица, односно лечењем и здравственом заштитом људи (члан 253. став 2. Законика о кривичном поступку). Кривична дела чијим је извршењем оштећено малолетно лице биће дужан да пријави свако, уколико се ради о кривичним делима за која се гоњење предузима по службеној дужности (члан 253. став 5. Законика о кривичном поступку).

Ако је кривична пријава поднесена полицији, она ће пријаву примити и одмах је заједно са свим прилозима доставити надлежном јавном тужиоцу (члан 254. став 3. Законика о кривичном поступку). Уколико овлашћена службена лица, након поднете пријаве, сматрају да постоје основи сумње да је извршено кривично дело за које се гони по службеној дужности, без одлагања спровешће потребне радње претходне истраге, о чему ће одмах обавестити надлежног јавног тужиоца (члан 254. став 4. Законика о кривичном поступку).

Када овлашћена службена лица након предузетих мера и радњи утврде да постоје основи сумње да је одређено лице учинило кривично дело са елементима злостављања и занемаривања малолетног лица, за које се гоњење предузима по службеној дужности, иста ће о томе, без одлагања, поднети обавештење јавном тужиоцу који је стекао посебна знања из области права детета и кривичноправне заштите малолетних лица, уз које ће се доставити записници, службене белешке и сви други оригинални доказни материјали или њихове копије (члан 256. став 2. Законика о кривичном поступку).

Пријаве свих облика злостављања и занемаривања малолетних лица захтевају неодложно поступање овлашћених службених лица, уз сврсисходно искоришћавање постојећих организационо функционалних потенцијала.

У случајевима кривичног дела са елементима злостављања и занемаривања малолетних лица, поступају организационе јединице надлежне за сузбијање општег криминала.

У случајевима прекршаја са елементима злостављања и занемаривања малолетних лица, поступају организационе јединице надлежне за поступање у предметима прекршаја.

Посебним протоколом се утврђује да према малолетном лицу, у својству оштећеног или учиниоца кривичног дела, по правилу поступају овлашћена службена лица која су стекла посебна знања из области права детета, преступништва младих и кривичноправне заштите малолетних лица.

V. ПРОЦЕДУРЕ ЗА ПОСТУПАЊЕ ОВЛАШЋЕНИХ СЛУЖБЕНИХ ЛИЦА

- 1. Поступање полиције у случајевима када постоје основи сумње да је извршено кривично дело или прекршај са елементима злостављања и занемаривања***

Овлашћена службена лица до сазнања о извршеном кривичном делу или прекршају са елементима злостављања и занемаривања малолетних лица, могу доћи на начине које је могуће класификовати у три основне групе:

1. **Непосредно** - личним доласком, под чиме се подразумева пријављивање догађаја дежурној служби, од стране оштећеног, или његовог родитеља, усвојица или стараоца, очевица или учиниоца кривичног дела или прекршаја.
2. **Посредно**, под чиме се подразумева пријављивање догађаја телефоном или писаним актом (личном доставом, поштом или путем e-mail), од стране оштећеног, или његовог родитеља, усвојиоца или стараоца, очевица, учиниоца кривичног дела или прекршаја, или другог физичког или правног лица које има сазнање да је извршено кривично дело или прекршај.
3. **Самоиницијативним ангажовањем полиције**, под чиме се подразумевају активности овлашћених службених лица на прикупљању обавештења о припремама и извршењу кривичних дела или прекршаја у складу са одредбама члана 255. Законика о кривичном поступку, чланом 118. Закона о прекршајима и другим законским и подзаконским актима који регулишу ову област. У случају недоступности учиниоца кривичног дела за које се гоњење предузима по службеној дужности, овлашћена службена лица ће започети одговарајуће радње претходне истраге, у складу са чланом 255. став 2. Законика о кривичном поступку.

Самоиницијативне активности обухватају:

- Лично запажање током обављања полицијских послова на безбедносном сектору;
- Јавно поговарање;
- Комуникација са грађанима;
- Анализа информација из штампаних и електронских медија и других средстава јавног информисања;
- Прикупљање информација од оперативних веза, у складу са одредбама Обавезне инструкције о оперативном раду полиције;
- Током рада на разјашњавању других криминалних деликата.

V.1.1. Непосредно

Када у службене просторије дежурне службе приступи малолетно лице, самостално или у пратњи родитеља, усвојиоца, стараоца, или другог лица, који желе да пријаве злостављање или занемаривање, потребно је обезбедити:

- Да прикупљање обавештења од малолетног лица у својству оштећеног, у вези кривичног дела за које се гоњење предузима по службеној дужности, обављају овлашћена службена лица која су стекла посебна знања из области права детета и кривичноправне заштите малолетних лица, обавезно у присуству родитеља или усвојиоца, а уколико је малолетно лице под старатељством, у присуству стараоца.

- Присуство стручног лица – органа старатељства, уместо родитеља, усвојиоца или стараоца, у случају када су родитељ, усвојилац или старалац недоступни.
- Присуство стручног лица – органа старатељства, уместо родитеља, усвојиоца или стараоца, у ситуацијама када овлашћена службена лица која су стекла посебна знања из области права детета и кривичноправне заштите малолетних лица, процене да присуство наведених субјеката није у складу са најбољим интересом детета, у случајевима извршења кривичних дела наведених у чл. 150. Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, на штету малолетног лица, као и онда када би њихово присуство било иритирајуће за малолетно лице и тиме у великој мери угрозило извршење полицијског задатка.
- Присуство другог пословно способног лица, које има искуства у раду са малолетним лицима и које није запослено у полицији или умешано у догађај – одговорног лица установе за смештај корисника, психолога, педагога школе коју малолетно лице похађа или дежурног васпитача интерната, уколико није могуће обезбедити присуство стручног лица органа старатељства
- Када се након обављеног разговора са малолетним лицем, установи да постоје основи сумње да је над истим извршено кривично дело са елементима злостављања и занемаривања, да се обавести јавни тужилац који је стекао посебна знања из области права детета и кривичноправне заштите малолетних лица, коме се одмах доставља кривична пријава или обавештење, чији је подносилац родитељ, усвојилац или старалац малолетног лица, односно стручно лице органа старатељства.
- Да малолетно лице у пратњи родитеља, усвојиоца или стараоца, односно стручног лица органа старатељства или другог лица, кога одреди орган старатељства, уважавајући мишљење малолетног лица, од стране овлашћених службених лица која су стекла посебна знања из области права детета и кривичноправне заштите малолетних лица, одведе или упути на преглед у одговарајућу здравствену установу, где ће након извршеног прегледа бити констатоване повреде, од стране лекарског тима. Неопходно је да овлашћена службена лица том приликом сачине службену белешку о усменој изјави лекара која се односи на степен и врсту повреде/а, коју ће доставити овлашћеним службеним лицима која поступају у предмету.
- Уколико родитељи или друга лица, приликом подношења пријаве, поседују лекарску документацију, исту доставе овлашћеним службеним лицима, или надлежном јавном тужилаштву.
- Да овлашћена службена лица поуче родитеља, усвојиоца или стараоца о службама, институцијама, установама социјалне заштите, саветовалиштима, здравственим установама, владиним и невладиним организацијама, и другима који раде на пружању помоћи и подршке малолетним лицима, оштећеним кривичним делима или прекршајима, у циљу превазилажења трауматичних искустава и социјалне реинтеграције

- Да се разговор са малолетним лицем, уколико је то неопходно обави у сарадњи са овлашћеним службеним лицима других организационих јединица, надлежним за сузбијање општег криминала.

Након прикупљања обавештења, овлашћена службена лица, о утврђеним чињеницама и околностима, обавештавају јавног тужиоца који је стекао посебна знања из области права детета и кривичноправне заштите малолетних лица и надлежни орган старатељства. Затим се, на основу извршене процене, предузимају даље мере и радње из надлежности полиције, самостално или у сарадњи са стручним лицем органа старатељства.

V.1.2. Посредно

V.1.2.1. У писаном облику

Уколико је у писаном облику достављено сазнање о извршеном кривичном делу или прекршају са елементима злостављања или занемаривања малолетног лица, писмено се прослеђује на даље поступање:

- организационим јединицама надлежним за сузбијање општег криминала;
- организационим јединицама надлежним за поступање у предметима прекршаја.

V.1.2.2. Телефоном

Када грађанин телефоном позове дежурну службу, ради пријављивања догађаја са елементима злостављања или занемаривања малолетног лица, овлашћено службено лице обавља разговор са њим и доноси одлуку о хитности реаговања, на основу питања којима се констатује:

- Шта се догађа или се догодило?
- Где се дешава/десило кривично дело/прекршај (адреса)?
- Са ким разговара (странка има право да остане анонимна)?
- Да ли је неко повређен и да ли је потребна хитна медицинска помоћ?
- Ко је пријављено лице, да ли је присутно, ако није, да ли се зна где се налази или где се може пронаћи, да ли је оштећена/и у непосредној опасности?
- Да ли је коришћено оруђе, оружје или друго средство подобно за извршење кривичног дела и где се оно налази?
- Да ли је прећено оруђем, оружјем или другим средством и где се оно налази?
- Да ли је кривично дело извршено под утицајем алкохола или опојних дрога?
- Да ли су присутна малолетна лица, њихови подаци и да ли су безбедна?

Након одговора на наведена питања, овлашћено службено лице:

- врши процену да ли постоји законски основ за поступање полиције;
- уколико има основа, упућује патролу на лице места догађаја;

- евидентира позив у дневник догађаја;
- сачињава службену белешку о обавештењу примљеном од грађана.

По доласку на лице места догађаја, овлашћена службена лица:

- врше процену да ли постоје елементи кривичног дела или прекршаја и обавештавају дежурну службу о затеченом стању,
- утврђују тачну локацију где је извршено кривично дело или прекршај,
- пружају помоћ повређеним особама и обезбеђују хитну медицинску помоћ,
- обезбеђују лице места извршења кривичног дела до доласка увиђајне екипе,
- утврђују идентитет присутних лица,
- обавештавају дежурну службу,
- идентификују и лишавају слободе осумњиченог, уколико постоје основи сумње да је извршио кривично дело,
- уколико постоје елементи извршеног кривичног дела даљи рад преузима организациона јединица надлежна за сузбијање општег криминала,
- уколико постоје елементи извршеног прекршаја, даљи рад преузима организациона јединица надлежна за поступање у предметима прекршаја.

V.1.3. Самоиницијативним ангажовањем полиције

Када овлашћена службена лица, непосредним запажањем или оперативним радом на терену, дођу до сазнања да се припрема, да је у току извршење или је непосредно извршено кривично дело са елементима злостављања и занемаривања малолетних лица, предузимају следеће активности:

- одмах обавештавају дежурну службу,
- врше процену да ли постоје елементи кривичног дела или прекршаја и обавештавају дежурну службу о затеченом стању,
- утврђују тачну локацију где је извршено кривично дело или прекршај,
- пружају помоћ повређеним особама и обезбеђују хитну медицинску помоћ,
- обезбеђују лице места извршења кривичног дела до доласка увиђајне екипе,
- утврђују идентитет присутних лица,
- идентификују и лишавају слободе осумњиченог, уколико постоје основи сумње да је извршио кривично дело,
- уколико постоје елементи извршеног кривичног дела, даљи рад преузима организациона јединица надлежна за сузбијање општег криминала,

- уколико постоје елементи извршеног прекршаја, даљи рад преузима организациона јединица надлежна за поступање у предметима прекршаја.

V.2. Увиђај лица места извршења кривичног дела

Увиђај лица места и друге активности везане за место и начин извршења кривичног дела са елементима злостављања и занемаривања малолетних лица, врши се следећим редоследом:

- увиђај се врши у складу са одредбама чл. 123. и чл. 125. Законика о кривичном поступку
- увиђајна екипа излази на лице места,
- увиђајна екипа, врши идентификацију и лишаваће слободе осумњиченог уколико је доступан, када постоје основи сумње да је извршио кривично дело, као и у оним случајевима када су према истом на снази мере заштите, у складу са одредбама члана 198. Породичног закона,
- поучавање осумњиченог о правима у претходној истрази у складу са одредбама Законика о кривичном поступку,
- довођење осумњиченог у службене просторије.

V.3. Поступак са пунолетним лицем у својству осумњиченог, након извршења кривичног дела

Са пунолетним лицем у својству осумњиченог, након извршења кривичног дела са елементима злостављања и занемаривања малолетног лица, поступају овлашћена службена лица организационих јединица надлежних за сузбијање општег криминала, по налогу надлежног јавног тужиоца.

Поступање у кривичним предметима обухвата следеће активности:

- Лице лишено слободе приводи се уз обавештење о кривичном делу без одлагања надлежном истражном судији, односно изузетно задржава, сходно одредбама члана 264. став 1. Законика о кривичном поступку, ако оцени да постоји неки од разлога из члана 174. став 1. овог законика. Ако је решење о задржавњу донето од стране овлашћеног службеног лица оно ће о томе обавестити надлежног јавног тужиоца (јавног тужиоца који је стекао посебна знања из области права детета и кривичноправне заштите малолетних лица) који може поступити према одредбама члана 265. ст. 1. и 3. Законика о кривичном поступку.
- Против осумњиченог може бити поднето обавештење о кривичном делу у редовном поступку.
- Након спроведених мера и радњи у претходној истрази у односу на осумњиченог, овлашћена службена лица обавештавају надлежни орган старатељства у циљу предузимања мера неодложне интервенције за заштиту малолетног лица, оштећеног кривичним делом.

V.3.1. Поступак са малолетником у својству осумњиченог, након извршења кривичног дела

Према малолетнику, у својству осумњиченог, након извршења кривичног дела са елементима злостављања и занемаривања, поступају овлашћена службена лица која су стекла посебна знања из области права детета и преступништва младих.

Изузетно, мере и радње према малолетнику могу предузети и друга овлашћена службена лица (неуниформисани полицијски службеници).

Све мере и радње врше се у складу са одредбама Законика о кривичном поступку, Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, Закона о прекршајима, Закона о полицији, Упутства о поступању полицијских службеника према малолетним и млађим пунолетним лицима и других законских и подзаконских аката који третирају ову материју.

V.4. Поступак са пунолетним лицем у својству учиниоца прекршаја

Са учиниоцем прекршаја са елементима злостављања и занемаривања малолетних лица, поступају овлашћена службена лица организационих јединица надлежних за поступање у предметима прекршаја.

Поступање у предметима прекршаја обухвата следеће активности:

- Идентификовање, проналажење и хватање учиниоца прекршаја, довођење надлежном органу за прекршаје, односно задржавање у ситуацијама када су се стекли услови предвиђени одредбама члана 165. и 168. Закона о прекршајима.
- Подношење захтева за покретање прекршајног поступка надлежном органу за прекршаје (чл.118 Закона о прекршајима);
- Након спроведених мера и радњи у односу на учиниоца прекршаја, овлашћена службена лица обавештавају надлежни орган старатељства у циљу предузимања мера неодложне интервенције за заштиту малолетног лица, оштећеног извршеним прекршајем.

V.4.1. Поступак са малолетником у својству учиниоца прекршаја

Према малолетном учиниоцу прекршаја са елементима злостављања и занемаривања, поступају овлашћена службена лица организационих јединица надлежних за поступање у предметима прекршаја.

Поступање по предметима прекршаја обухвата следеће активности:

- Идентификовање, проналажење и хватање учиниоца прекршаја,
- Подношење захтева за покретање прекршајног поступка надлежном суду за прекршаје, у редовном поступку;
- Након спроведених мера и радњи у односу на учиниоца прекршаја, овлашћена службена лица обавештавају надлежни орган старатељства у циљу предузимања мера неодложне интервенције за заштиту малолетног лица.

V.5. Саслушање сведока од стране овлашћених службених лица

У складу са одредбама Законика о кривичном поступку, овлашћена службена лица, ако у току прикупљања обавештења од стране грађана оцене да је потребно да се позвани грађанин саслуша као сведок, одмах ће о томе обавестити јавног тужиоца који је стекао посебна знања из области права детета и кривичноправне заштите малолетних лица, који ће моћи наведено лице у претходној истрази да саслуша или ће то саслушање поверити овлашћеним службеним лицима (члан 258. ст. 1. и 2. Законика о кривичном поступку). Овлашћена службена лица о обављеном саслушању сачињавају посебну белешку, а цео ток саслушања се бележи уређајима за видео и звучно снимање (члан 258. став 5. Законика о кривичном поступку).

V.6. Конференција случаја

Овлашћена службена лица која поступају према малолетним лицима обавезна су, по позиву водитеља случаја из надлежног Центра за социјални рад, присуствовати и активно учествовати у „конференцији случаја” - за планирање услуга и мера заштите малолетних лица од злостављања или занемаривања.

Сву потребну полицијску помоћ при извршењу услуга и мера за заштиту права или за обезбеђивање других потреба детета или малолетника, овлашћена службена лица пружају у складу са чланом 3. у вези члана 16. Закона о полицији.

V.7. Подаци и евиденције

Полиција прикупља, обрађује и користи личне податке, у складу са чланом 75. Закона о полицији.

Полиција штити поверљиве податке чије би откривање изложило опасности физички интегритет лица, у складу са чланом 74. и 78. Закона о полицији.

Полиција води евиденције у складу са чланом 76. Закона о полицији.

VI. ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

За примену Посебног протокола одговорни су начелници полицијских управа. Анализу и контролу примене и ефеката Посебног протокола врше надлежне организационе јединице Министарства унутрашњих послова Републике Србије.

